چرا سطح واکنش طیف‌های مختلف مردم به ماجرای جعل نام خلیج‌فارس اهمیت اجتماعی بالایی دارد؟

خلیج‌فارس؛ اقیانوس وحدت ایرانی‌ها

عاطفه جعفری
خبرنگار گروه فرهنگ

در معرکه اغتشاشات ۱۴۰۱ به نام کنشگری سیاسی، پیکره‌های جدیدی از خشم و اعتراض رونمایی شدند؛ از توهین به نمادهای ملی و میهنی گرفته تا بلند کردن برچم تجزیه‌طلبی. آنهایی هم که مدعی اصلاح ساختارها بودند، صراحتا با تجزیه‌طلبان هزینه‌بندی نکردند و باز کردن اتفاقات پیش‌آمده قابل پیش‌بینی بود که به‌زودی دیگرانی جرأت کنند به انحای مختلف تمامیت ارضی کشور را به سخره بگیرند. نمونه اخیر این جنس رفتار در مسابقات ورزشی کشورهای عربی دیده می‌شود. مسابقات کشورهای عربی حاشیه خلیج‌فارس این روزها به میزبانی شهر بصره عراق در حال برگزاری است. جیانی اینفانتینو، رئیس فیفا دو روز پیش در مراسم افتتاحیه این مسابقات حضور پیدا کرد و در صفحه اینستاگرام خود برای این مسابقات از نام مجعولی استفاده کرد. این اقدام غیرمتعارف رئیس فیفا باعث شکایت فدراسیون فوتبال ایران شد. بعد از انتشار این پست، کاربران صفحات مجازی به صفحه اینفانتینو هجوم بردند و این اقدام را محکوم کردند.

ایرانی‌ها در مقاطع مختلف نشان دادند که حول نام خلیج‌فارس به‌عنوان مهم‌ترین بخش حیثیت ملی خود ایستاده‌اند و دفاع از نام و اعتبار این جغرافیا، از جمله معدود مواضع اشتراکی بین طیف‌های مختلف فکری ایرانیان است. همان‌طور که میزان حساسیت نسبت به نام خلیج‌فارس همچون سنجه‌ای برای قد و قواره وحدت ملی ایرانی‌ها است، می‌توان گفت که هر گاه وحدت درون خاک ایران دچار خدشه شود و چند صدایی‌ها به خارج از خطوط مرزی برسد، توهم تعرض به نام خلیج‌فارس هم تقویت خواهد شد.

خلیج‌فارس نامی است به جای مانده از کهن‌ترین منابع تاریخی. زیرا این نام به سده‌های قبل از میلاد و هویتی که در اصل متعلق به سرزمین و ملت «فارس»، «پارس و چه بسا دورتر از آن سر برآورده و با ایران بوده، گره خورده است. مطمئنا خلیج‌فارس را باید یکی از مهم‌ترین مناطق جغرافیایی و آبی جهان به‌شمار آورد که از دوران‌های گذشته این عنوان را به خود گرفته و در سال‌های اخیر به مثابه قدرت در مرکز توجه همگان قرار گرفته است. کشورهای غربی و برخی از کشورهای عربی، از چند قرن گذشته سعی می‌کنند تا با تمسک به تحریف نام و استفاده از عناوین جعلی بی‌پایه و اساس. این منطقه مهم آبی را که همواره با نام فارس، فرهنگ و تاریخ ملت فارس شناخته شده است، در راستای منافع توسعه‌طلبانه خودشان مصادره کنند. در این بخش از گزارش سعی کرده‌ایم برخی از مصادیق این اتفاق را در زمان‌های مختلف بیاوریم و واکنش‌های مختلفی هم که به این موضوع شده است را منتشر کنیم.

اکسیر اتحاد در قلب خلیج‌فارس

وقتی گمرک ایران محموله‌ها را نپذیرفت

دولت ایران در روز ۱۳ مرداد سال ۱۳۳۷ به‌دلیل تغییر نام خلیج‌فارس به خلیج ع.ر.ب.ی از سوی عراق و برخی دیگر از کشورهای عربی و انگلیس، اعتراض خود را به دولت جدید عراق به رهبری قاسم که با یک کودتای نظامی بر سر کار آمده بود و تمایل به حرکت‌های آزادی‌خواهانه مصر به رهبری جمال عبدالناصر داشت، اعلام کرد. چند سال بعد گمرک و پست ایران از قبول محموله‌هایی که به‌جای خلیج‌فارس نام خلیج ع.ر.ب.ی روی آنها نوشته شده بود، خودداری کرد. ایران همچنین در مجامع و کنفرانس‌های بین‌المللی نیز درصورت به کار بردن این اصطلاح ساختگی از سوی نمایندگان کشورهای عربی واکنش نشان می‌داد. محمدرضا شاه دوبار در مصاحبه‌های خود به جعل نام خلیج‌فارس اعتراض کرد. برای اولین‌بار در سند Gen 1/AD311 مورخ پنجم مارس ۱۹۷۱ میلادی دبیرخانه سازمان ملل اعلام کرد نام درست و تاریخی این خلیج، خلیج‌فارس است.

اعتراض به کار یمن

در نیمه نخست بهمن‌ماه سال ۱۳۷۰ سر ویراستار سازمان ملل متحد با اشاره به اعتراض‌های پیاپی نمایندگان ایران در آن سازمان به استفاده از نام ساختگی خلیج ع.ر.ب.ی در اسناد این سازمان از کارکنان سازمان ملل خواسته تا اعتراض دولت ایران را همیشه در نظر داشته باشند. بازدهم شهریور سال ۱۳۷۱ هنگامی که حیدر ابوبکر العطاس، نخست‌وزیر جمهوری یمن در اجلاس سران جنبش عدم‌تعهد که در جاکارتا پایتخت اندونزی برگزار می‌شد، از نام ساختگی خلیج ع.ر.ب.ی استفاده کرد، با اعتراض شدید نمایندگان ایرانی روبه‌رو شد. او سرانجام از نمایندگان ایران عذرخواهی کرد، و این کار را غیرعمد خواند. سازمان ملل متحد تاکنون در ۵ نوبت، نام رسمی و تغییرناپذیر آبراه جنوبی ایران را «خلیج‌فارس» اعلام کرده است. دومین یادداشت به شماره UNLA 45/8/2(C) مورخ دهم اوت ۱۹۸۴ میلادی و بار سوم نیز در یادداشت شماره 29/ST/CS/sER.A در تاریخ دهم ژانویه ۱۹۹۰ میلادی نام رسمی دریای جنوبی ایران و خاوری شبه‌جزیره عربستان را «خلیج‌فارس» اعلام کرده است. این سازمان در کنفرانس‌های سالانه خود که در زمینه «هماهنگی در نام‌های جغرافیایی» برگزار می‌کند، به فارسی بودن این نام آبراه بین‌المللی تاکید کرده و آن را مورد تایید قرار داده است.

جنوگرافیک مجبور به عذرخواهی شد

سال ۱۳۸۳ جنجال‌ها زمانی شروع شد که موسسه جغرافیایی آمریکایی «نشنال جئوگرافیک» که از اعتباری جهانی در دانش جغرافیا برخوردار است، در آخرین چاپ اطلس خود نام «خلیج ع.ر.ب.ی» را در داخل پرانتز درمقابل نام خلیج‌فارس قرار داد. آنقدر واکنش‌ها به این موضوع زیاد شد که بلافاصله بعد از چند روز این موسسه جغرافیایی مجبور شد در پایگاه اینترنتی خود رسما اعلام کند: «مرجعی که در پرانتز برای خلیج ع.ر.ب.ی آمده بود، حذف و توضیحی جایگزین آن شده است» و نوشت: «این حوزه آبی از نظر تاریخی و به‌صورت متداول با نام خلیج‌فارس شناخته می‌شود، برخی آن را خلیج ع.ر.ب.ی می‌نامند.»

همچنین در این اصلاحیه آمده بود: «به‌روزآوری‌های دیگری نیز در این نقشه اعمال شده است که طی آن توضیحات مناقشات دولتی بر سر جزیره ابوموسی و جزایر تنب حذف شده، اسم قیس به کیش که متداول‌تر است و نام جدید این جزیره به‌حساب می‌آید، تغییر کرده، یک علامت مخصوص به فرودگاه بین‌المللی روی جزیره کیش نهاده شده و نام شیخ شعیب به‌عنوان اسم دوم جزیره لاوان حذف شده است.»

در همان زمان حمیدرضا آصفی، سخنگوی وزارت امور خارجه کشورمان گفته بود که رئیس این موسسه با ارسال نامه‌ای به ایران از این تحریف و نام‌گذاری خلیج فارس عذرخواهی کرده بود و اعلام آمادگی کرده بود که این اشتباه را جبران کند.

البته در همان زمان واکنش‌هایی که عموم ایرانیان به این موضوع داشتند، این بود که این اقدام موسسه آمریکایی هنوز کافی نیست، این موسسه می‌بایست در تمام اطلس‌هایی که تا کنون به چاپ رسانده، این اصلاحات را اعمال کند و ضمن عذرخواهی از ملت ایران، مدیر این موسسه می‌بایست به‌دلیل این رسوایی از سمت خود استعفا دهد.

تولد روز ملی خلیج فارس

سال ۱۳۸۳ و بعد از اتفاقات آن موسسه جغرافیایی، تحریفات برای استفاده از نام خلیج‌فارس زیاد شد، مردمی در داخل و خارج ایران شکل گرفت که باید اقدام عملی برای این کار صورت بگیرد و خیزش مردمی و هویت‌طلبی در میان ایرانیان خارج از کشور و داخل کشور ایجاد کرد. نام‌گذاری این روز یک روند چندین ساله داشت. با توجه به بررسی اسناد در رابطه با نام‌گذاری روز خلیج‌فارس و مکاتبات پرونده مربوطه در ریاست‌جمهوری آن زمان و ادارات سه‌گانه وزارت خارجه (حقوقی - خلیج‌فارس و اسناد) اقدماتی صورت گرفت. همچنین یکی از جلسات مهم که باعث شد این روند تسریع شود، اولین همایش بین‌المللی کارتوگرافی خلیج‌فارس قرن بود که در دوم خرداد سال ۱۳۸۳ در دانشگاه تهران با حضور اساتید برجسته ایرانی و خارجی جغرافیایی از جمله مورد بررسی قرار گرفت. همچنین در اولین همایش یکسان‌سازی نام‌های جغرافیایی غرب آسیا در سازمان نقشه‌برداری کشور در اردیبهشت ۱۳۸۳ محتوای این دو همایش به نهادهای مسئول از جمله شهرداری تهران برای نام‌گذاری یکی از اتوبان‌ها با نام خلیج‌فارس ارسال و با واحد اجتماعی آن در این رابطه دیدار و گفت‌وگو شد. در مرداد و شهریور ۱۳۸۳ پیشنهاد سه‌گانه به‌صورت آنلاین در وب‌سایت (پرشن گلف آنلاین) و از طریق ایمیل به رأی‌گیری عمومی طرفداران نام خلیج‌فارس گذاشته شد، اکثریت رای‌دهندگان به این موضوع رای مثبت دادند و سرانجام با این نام‌گذاری‌ها موافقت شد و بالاخره در سال ۱۳۸۴ روز ۱۰ اردیبهشت روز ملی خلیج‌فارس نام‌گذاری شد که سالروز اخراج پرتغالی‌ها از تنگه هرمز و خلیج‌فارس است.

ورود امامان جمعه

در سال ۱۳۸۸ دولت وقت (احمدی‌نژاد) توجه قابل ملاحظه‌ای به این موضوعات نشان داد و دولت و دیگر نهادها تلاش کردند خود را نسبت به این موضوع حساس و متعهد نشان دهند. سال ۱۳۹۱ دو روز پیش از «روز ملی خلیج‌فارس» در ایران، علاوه‌بر دفاع تند رئیس‌جمهور، برای ایران‌بار امامان جمعه شهرهای مختلف نیز در خطبه‌های خود، از «اهمیت و حقانیت» این نام سخن گفتند. از امامان جمعه تهران و شیراز تا شهرهای پلدختر، سوق و بردخون و....

واکنش‌ها به تحریف ترامپ

سال ۱۳۹۶، دونالد ترامپ در سخنان خود علیه ایران و توافق برجام از عنوان جعلی خلیج ع.ر.ب.ی به‌جای خلیج‌فارس استفاده کرد. تحریف نام خلیج‌فارس از سوی دونالد ترامپ با واکنش‌های زیادی از سوی مردم ایران مواجه شد و در همان زمان بسیاری از هنرمندان هم در کنار مردم در اعتراض به تحریف نام خلیج‌فارس در صفحات شخصی خود واکنش نشان دادند. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا در جریان یک سخنرانی خود درباره توافق هسته‌ای ایران، در زمان انتقاد از رویکردهای منطقه‌ای ایران، تهران را به تاآرام کردن «خلیج ع.ر.ب.ی» متهم کرد. استفاده ترامپ از واژه «عربی» به‌جای فارس، موج گسترده‌ای از اعتراض‌ها را در میان شهروندان ایرانی برانگیخت. از حسن روحانی، رئیس‌جمهوری ایران گرفته تا کاربران فارسی‌زبان پرشمار شبکه‌های اجتماعی از «نادانی» و ضعف دانش «جغرافیای» رئیس‌جمهوری آمریکا انتقاد کردند.

واکنش‌های رسمی به این موضوع از سوی رئیس‌جمهور وقت انجام شد و حسن روحانی در همان ابتدای سخنرانی خود گفت: «جغرافیا را هم باید مطالعه کنند، چطور یک رئیس‌جمهور اسم خلیج معروف، تاریخی و جهانی را هنوز بلد نگرفته است، همان خلیج‌فارسی که متاسفانه ناوگان‌های آمریکایی، بی‌جهت و مداوم در این منطقه رفت‌وآمد می‌کنند، لااقل از نظامیان خودش می‌پرسید که در نقشه‌هایی که دست آنان هست، نقشه‌هایی که دست خلبان‌های خودش است، اسم این خلیج را چگونه نوشته‌اند؟ بنابراین جغرافیا را هم باید بیشتر مطالعه کنند.» همچنین محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران در واکنش به سخنان ترامپ با ارسال توییتی از نام خلیج‌فارس استفاده کرد. جامعه مدرسین حوزه علمیه قم نیز در بیانیه خود از «تحریف نام تاریخی خلیج‌فارس» انتقاد و تاکید کرد که «استفاده از عناوین جعلی بیش از آنکه خدشه‌ای بر این نام باشکوه وارد کند اوج نادانی و حماقت گویندگانش را نشان می‌دهد.» همان زمان بلافاصله پس از سخنرانی ترامپ، هنرمندان در داخل و خارج از کشور و کاربران شبکه‌های اجتماعی به استفاده از نام «خلیج ع.ر.ب.ی» واکنش نشان دادند و با انتشار متن و تصاویر مختلف از این سخن انتقاد کردند. همچنین در همان زمان، ویدئویی که در آن روسای جمهوری پیشین آمریکا از نام خلیج‌فارس استفاده می‌کنند بازتاب گسترده‌ای در فضای مجازی داشت.

در همان زمان، به همت وزارت امور خارجه در تهران نمایشگاهی برای دیدار عموم افتتاح شد که اسناد و مدارک تاریخی خلیج‌فارس به نمایش گذاشته شد، اسناد فراوانی که نشان می‌داد خلیجی که در جنوب سرزمین ایران قرار گرفته و با تنگه هرمز از آب‌های آزاد دریای عمان جدا می‌شود، از دیرباز به نام خلیج‌فارس ثبت شده و شهرت یافته است. گفتنی است که در اسناد سازمان ملل متحد، از نام «خلیج‌فارس» استفاده می‌شود و عمده رسانه‌های خارجی نیز همین نام را به کار می‌برند.

نکته مهم در این موضوع این است که بسیاری از ایرانیان نسبت به اقدامی که درمورد خلیج‌فارس و تحریفاتش در طول تاریخ اتفاق افتاده و است واکنش نشان دادند و اصطلاح «خلیج ع.ر.ب.ی» را نامی مجعول و بی‌ریشه می‌دانند که برای خصومت با ایرانیان به‌کار برده می‌شود.

ترکیه و سیاست‌های عجیب و غریب رسانه‌ای

سال ۱۳۹۹ چند خط خبری در ترکیه باعث شد تا دوباره گوش ایرانی‌ها برای خلیج‌فارس تیز شود، در همان زمان بارها در بخش‌های فارسی رسانه‌های دولتی ترکیه یا وابسته ازجمله رادیو تلویزیون دولتی ترکیه و یا آناتولی از عبارات جعلی و تحریف‌شده برای پهنه آبی خلیج‌فارس استفاده شد، آن هم با این علم که ماخطاران این خبرگزاری‌ها شهروندان ایران هستند. این سیاست ضدایرانی در دولت رجب طیب اردوغان که توام با توهمات نئوعثمانی گرایانه همراه شده با سرعت بیشتری همراه شد و نکته جالب توجه اینجاست که این قبیل رسانه‌ها در بخش فارسی خود نیز بعضا حتی از نام مضحک خلیج بصره که یادآور دوران عثمانی است نیز بهره می‌گرفتند، در همان زمان اعتراض‌هایی به این نوع سیاست ترکیه صورت گرفت و باعث شد تا این مدل خبر رفتن در رسانه‌های ترک، دیگر انجام نگیرد.

۹ چارسو

۹ به اهالی موسیقی می‌گویند باید کارتان را تعطیل کنید

محمدحسین توتونچیان، تهیه‌کننده موسیقی ضمن اشاره به شرایط کاری نامساعد اهالی موسیقی در ماه‌های اخیر گفت: «متاسفانه به دلیل شرایطی که طی این ماه‌ها در جامعه حاکم شده است، فضای مناسبی برای برگزاری کنسرت وجود ندارد. موضوعی که باعث شده بسیاری از فعالان این حوزه در گونه‌های مختلف با مشکلات اقتصادی بسیار زیادی مواجه شوند و مسائل معیشتی آنها با چالش‌های زیادی روبه‌رو شده است. این درحالی است که در بحبوحه التهابات و اتفاقاتی که شاهد بودیم طیف زیادی از مشاغل همچنان به کار مشغولند و روند طبیعی شغلی خود را طی می‌کنند، درحالی که اهالی موسیقی به‌دلیل حرف‌وحدیث‌هایی که در این زمینه به آنها نسبت داده می‌شود نمی‌توانند کنسرت یا برنامه زنده‌ای داشته باشند.»

وی افزود: «روی صحبت من با آن دسته از افرادی است که به هنرمندان برای ادامه روند شغلی خود، اعتراض می‌کنند. آیا این صحیح است که بسیاری از افراد که به‌عنوان معترض به این و آن، انواع و اقسام واژه‌های نادرست را در فضای مجازی نثار می‌کنند، به‌راحتی فعالیت شغلی‌شان را انجام دهند و به بسیاری از هنرمندان شریف حوزه موسیقی که محل درآمدی غیر از موسیقی ندارند، می‌گویند باید کار خود را تعطیل کنید؟ بله، من این را می‌پذیرم که اکنون شرایط اجتماعی ما در وضعیت عادی نیست اما این هم قضاوت عادلانه‌ای نیست که خودمان سرکار برویم و فقط به اهالی موسیقی بگوییم: شما خیلی بیجا می‌کنید که فعالیت هنری دارید!»

۹ تابلوی پیکاسو هیچ ارزشی ندارد

«مرگ دلقک گیتاریست»، اثری از پیکاسو است که در گنجینه موزه ملی ایران نگهداری می‌شود. درست زمانی که این تابلو برای نمایش عمومی میان هزاران اثر دیگر انتخاب شده بود گمانه‌زنی‌ها درباره اصالت این اثر مطرح شد.

بهرام کلهرنیا، هنرمند و کارشناسی که از این اثر هنری بازدید داشته درباره چاپ بودن این اثر گفته است: «این کار گونه‌ای از چاپ محسوب می‌شود که روی بوم انجام شده است. به عبارتی بوم را به گونه‌ای آماده کرده و با دستگاه چاپ آفست اقدام به چاپ این اثر کرده‌اند. برای مثال ممکن است شما از موزه لوور بازدید کنید و پرتره‌ای از دوران طلایی رم ببینید و مایل باشید آن را در دفتر کار یا منزل خود داشته باشید. لوور یک قالب از کار اصلی دارد و یک کپی از آن را با یک قیمت و شماره‌ای که پشتش است، می‌فروشد اما درواقع این نمونه‌ها ارزش هنری ندارند.»

وی افزود: «با توجه به اینکه امروزه چاپ آفست و تکنیک چاپ خیلی توسعه پیدا کرده، کار به لحاظ چاپی هیچ گونه ارزشی نداشت و به لحاظ نگهداری نیز مورد کم‌لطفی قرار گرفته بود و آن گونه که من متوجه شدم این تابلو جزء اموال توقیفی بوده که به موزه تحویل داده شده بود. در موزه اشیای خیلی زیادی وجود دارد که یا از قاچاقچیان یا از طاغوتیان گرفته می‌شود یا قاضی به‌عنوان امانت به موزه تحویل می‌دهد تا تکلیف آن مشخص شود و متاسفانه بسیاری از این اشیا فاقد ارزش هستند.»

۹ موضوع اکران مهم‌ترین چالش این روزهاست

حبیب‌الله بیگی، معاون ارزشیابی و نظارت سازمان سینمایی در گفت‌وگو با ایرنا درباره مشکلاتی که در حوزه سینما وجود دارد گفت: «در حوزه سینما، گرفتاری‌هایی وجود دارد. مثلا طی چند ماه اخیر در بحث اکران، مشکلات تا حدودی وجود داشته که آن هم باتعامل با اعضا، روسا و نمایندگان صنوف سینمایی، سینماداران، پخش‌کنندگان، تهیه‌کنندگان و صاحبان فیلم‌ها و تعاملی که دارد با صداوسیما و دیگر حوزه‌ها اتفاق می‌افتد به سمت رونق دوباره پیش رفته است. ضمن اینکه در سازمان سینمایی در همین چند ماهه برنامه‌هایی را به سرانجام به دلیل هیچ‌گونه وقتی درحال انجام است.» وی افزود: «موضوع اکران، شاید مهم‌ترین چالش این روزهای ماست. ما جلسات بسیار زیاد و متعددی را با روسای صنوف، نمایندگان و صاحبان آثار داریم چون فیلم‌ها متعلق به ما نیست و ما مالک فیلم‌ها نیستیم. همچنین با توجه به شرایطی که ما در آن قرار داریم، بخشی از امکان تبلیغات برای فیلم‌های سینمایی در فضای مجازی محدود شده و البته از برنامه نمایش مردمی فیلم‌ها هم بهره‌مند نیستیم. ضمن اینکه شبکه‌های اجتماعی داخلی ما نیز هنوز آن توانایی که بتوانند چنین سرویسی برای تبلیغات فیلم‌ها به‌دست آورند. در تلویزیون هم جسته‌وگریخته همکاری وجود داشته ولی در این مقطع تلاش و همافزایی شد و خوشبختانه ریاست سازمان صداوسیما و سازمان سینمایی، تفاهمی منعقد کردند برای فیلم‌هایی که در این روزها داوطلب اکران می‌شوند و امکان تبلیغات مناسبی پیش‌بینی شده که الحمدلله هم اکنون تیزرهای فیلم‌ها در تلویزیون خودمان به‌صورت رایگان و به تعداد مناسب و قابل قبول پخش می‌شود.»

۹ سینمای جهان ۳۶ میلیارد دلار درآمد داشت

درآمد گیشه سینماهای جهان در سال ۲۰۲۲ به ۲۶ میلیارد دلار رسید که در مقایسه با سال ۲۰۲۱ رشدی ۲۷ درصدی را نشان می‌دهد. با این حال این رقم هنوز فاصله زیادی با رقم فروش پیش از پاندمی کووید دارد. سال ۲۰۲۱ آمار فروش برابر با ۲۱٫۴ میلیارد دلار بود.

آمار سال ۲۰۲۲ اما هنوز ۳۵ درصد کمتر از میانگین فروش جهانی در سه سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ است که هنوز مشکلی به نام کرونا وجود نداشت. به این ترتیب باید گفت آمار سالی که گذشت به معنی ضرر ۱۲ میلیارد دلاری در مقایسه با پیش از دوران کروناست.

چین تقریبا با فروشی برابر ۴٫۳۳ میلیارد دلار سال گذشته را به پایان برد که ۳۶ درصد کمتر از سال ۲۰۲۱ بود. فروش چین در واقع در مقایسه با ۳ سال پیش از پاندمی نصف شده است و در سال ۲۰۲۲ کمترین میزان فروش را در ۱۱ سال اخیر تجربه کرد.

بازار آمریکای شمالی در سال ۲۰۲۲ فروشی حدود ۷٫۵ میلیارد دلار را ثبت کرد که به معنی افزایش ۶۵ درصدی در مقایسه با سال ۲۰۲۱ است اما هنوز ۳۵ درصد کمتر از میانگین ۳ سال پیش از کروناست.

باکس‌آفیس دیگر کشورها به جز چین و آمریکا نیز در سال ۲۰۲۲ حدود ۱۴٫۱ میلیارد دلار بود که نشان‌دهنده افزایش ۵۵ درصدی در مقایسه با سال ۲۰۲۱ و در عین حال کاهشی ۲۹ درصدی در مقایسه با میانگین ۳ سال پیش از کروناست.

ادامه در صفحه ۱۳

ادامه از صفحه ۱۲

خلیج‌فارس روی موج تاریخ

کیانا تصدیق‌مقدم
خبرنگار گروه فرهنگ

کشور عراق میزبان بیست‌وپنجمین دوره از مسابقات فوتبال منطقه‌ای در بصره بود و حاشیه‌های فراوانی را به‌دنبال داشته است. روز ۱۶ دی‌ماه، در آستانه آغاز این مسابقات، انتشار توییتی توسط سیدمقتدی الصدر، رهبر جریان صدر که پیش‌تر از دنیای سیاست کناره‌گیری کرده بود، خبرساز شد. او در ابتدای توییت خود، می‌نویسد: «میهمانان عرب، بزرگوار ما از کشورهای (خلیج ع.ر.ب.ی)، به شما خوش آمد می‌گویم، و در ادامه از هشتگ «اهلاً وسهلاً بالعرب (خوش آمدید عرب‌ها)» استفاده کرده بود. به‌دنبال این ماجرا نخست‌وزیر عراق هم از عبارت جعلی برای خلیج‌فارس استفاده و در بیانیه‌ای رسمی اعلام کرد: «السودانی امروز جمعه آغاز جام قهرمانی (خلیج ع.ر.ب.ی) را در میان حضور سرشار مردم از ورزشگاه بین‌المللی بصره اعلام کرد.» صفحه رسمی فیفا و اینفانتینو هم در حاشیه افتتاحیه مسابقات در عراق، از واژه خلیج ع.ر.ب.ی به جای خلیج‌فارس استفاده کردند! این موضوع با واکنش‌های زیادی همراه بود. در تمام جهان خلیج‌فارس به عنوان هویت تاریخی و فرهنگی ایران شناخته می‌شود و حتی نام آن در اسناد تاریخی و بین‌المللی هم به ثبت رسیده است. در متن تمام قراردادهای تاریخی میان ایران و کشورهای خارجی یا میان اعراب و دولت‌های خارجی، از ابتدای تاریخ مکتوب و به‌ویژه در چند قرن گذشته هم جا نامی از پهنه آبی جنوب ایران آمده در زبان فارسی و عربی با نام‌های خلیج‌فارس، بحر فارس، بحر عجم و خلیج ایران و در سایر زبان‌های دنیا نیز معادل آنها به کار رفته است. البته این را هم باید گفت که موقعیت خلیج‌فارس و دعواسر آن از لحاظ سیاسی و بین‌المللی همواره مورد توجه بوده و جغرافی‌دانان و نویسندگان زیادی راجع به آن اظهار نظر کرده‌اند: ژان ژاک شرلیب، نویسنده کتاب «تکاپوی جهانی» هم در کتابش به اهمیت خلیج‌فارس اشاره کرده و نوشته بود: «تسلط بر خلیج‌فارس مقدمه تسلط بر جهان است.» در گزارش پیش‌رو تاریخچه خلیج‌فارس را با خوانی کردیم.

شهرت تاریخی نام خلیج‌فارس

زمانی که داریوش بزرگ دستور کندن آبراه‌های (ترعه) برای اتصال دریای سرخ به مدیترانه از طریق رود نیل را داده بود، سنگ‌نوشته‌ای کنار این آبراهه به دستور وی نصب شد که روی آن نوشته بود: «من پارسی هستم، از پارس، مصر را گرفتم. فرمان کندن این ترعه را دادم، از رود خانه‌ای به نام نیل که در مصر جاری است تا دریایی که از پارس می‌آید. پس این ترعه کنده شد. چنان که فرمان دادم و کشتی‌ها از مصر از وسط این ترعه به سوی پارس روانه شدند.» داریوش در این سنگ‌نوشته از عبارت «بی دریه تیه هچایارسائی تی» استفاده و به‌صراحت به نام دریای پارس اشاره کرده است که منظور همان آن دریایی است که امروز خلیج‌فارس نام گرفته است. خلیج‌فارس امروز به همان نامی شناخته می‌شود که نام داریوش بزرگ در دوران هخامنش برای این دریا گذاشته بود.

دلیل اهمیت خلیج‌فارس چیست؟

یکی از دلایل اهمیت خلیج‌فارس موقعیت جغرافیایی است که از یک طرف، این منطقه حلقه ارتباطی بین شرق، غرب بود و از طرفی دیگر، به‌دلیل داشتن تنگه هرمز کمیابی کم‌نظیر از استراتژیک‌ترین تنگه‌های جهانی است، اهمیت ویژه‌ای دارد. درواقع خلیج‌فارس محور ارتباط بین اروپا، آفریقا، آسیای جنوبی و جنوب‌شرقی است و از نظر استراتژیک در منطقه خاورمیانه به عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین مرکز ارتباطی بین سه قاره است. همچنین بخشی از یک سیستم ارتباطی را که دو دریای مدیترانه و سرخ و دو اقیانوس هند و اطلس را به هم می‌پیوندد، تشکیل می‌دهد. به همین دلایل خلیج‌فارس از گذشته مورد توجه قدرت‌های جهانی بوده است. دومین دلیل اهمیت خلیج‌فارس موقعیت اقتصادی و نفت‌خیز بودن آن است. بازار این منطقه در موقعیت‌های مختلف رزش خود را حفظ کرده و به‌شکل‌های مختلف نقش بسزایی در بازار جهانی داشته است. البته مهم‌ترین ارزش و اهمیت خلیج‌فارس در قرن بیستم و دوم، منابع سرشار نفتی در این خلیج و کشورهای حوزه آن است. حدود ۳۰ درصد نفت جهان از منطقه خلیج‌فارس تامین می‌شود که این مقدار گاهی افزایش و گاهی کاهش پیدا می‌کند.

نام خلیج‌فارس در نقشه‌ها چیست؟

یک‌سری نقشه‌ها از دوران بطلمیوس و استرابون، جغرافی‌دانان یونانی باقی مانده است که در آنها در محل دریای خلیج‌فارس عبارت «سینوس پرسیکوس» به معنای خلیج‌فارس به لاتین نوشته شده است. در نقشه‌های اروپایی هم این دریا را با عنوان‌های «پرشین گلف» و «گلف پرسیک» نامگذاری کردند که در نهایت هرکدام به معنای دریای پارس یا خلیج‌فارس است. این موضع در دوران اسلامی هم به همین شکل بود و در کتاب‌ها و نقشه‌ها این دریا با نام‌های «بحر فارسی»، «خلیج الفارسی» و «بحرالفارسی» نوشته می‌شد. در دوره عثمانی هم خلیج‌فارس را روی نقشه «خلیج بصره» نوشته بودند که منظور آن بخش از خلیج‌فارس است که در بندرگاه بصره قرار دارد.

تعداد نام‌هایی که در نقشه‌های اسلامی به خلیج‌فارس داده‌اند به این ترتیب است: بحر فارس (۲۲ بار)، دریای پارس (۹ بار)، دریای فارس (۶ بار)، خلیج‌فارس (۲ بار)، نهر فارس (۱ بار).

نام‌هایی هم که در نقشه‌های اروپایی به خلیج‌فارس نسبت داده شده بر اساس کتاب وصف خلیج‌فارس در نقشه‌های تاریخی از این قرار است: سینوس پرسیکوس (۴۳ بار)، پرشین گلف (۳۱ بار)، گلف پرسیک (۲۸ بار)، مره پرسیکوس (۹ بار)، فارس دکزی (۳ بار)، بحرالفارس (۲ بار)، خلیج‌فارس (۲ بار)، پارالل مره پرسیکوس (۱ بار)، پرسیس در (۱ بار). بر اساس نوشته‌های مورخان یونانی مانند هرودت، کتزیاس، گزنفون و استرابن که پیش از میلاد مسیح زندگی می‌کردند، یونانیان نخستین ملتی بودند که به دریای خلیج‌فارس «پرس، و به سرزمین ایران «پارسه»، «پرسیا»، «پرس پولیس» یعنی شهر یا مملکت پارسیان را دادند.

جعل تاریخی خلیج‌فارس از کجا شروع شد

عبارت جعلی خلیج ع.ر.ب.ی اولین بار از دل کشمکش‌های سیاسی دهه ۵۰ میلادی بیرون آمد. محمدعلی مهتدی، تحلیلگر مسائل خاورمیانه در این باره گفته است: «جمال عبدالناصر خود در نطق‌های او لیه‌اش تا سال ۱۹۶۴ کلمه خلیج‌فارس را به کار می‌برد. من چون خودم نطق‌هایش را گوش می‌کردم یادم می‌آید که این شعار را می‌داد که «بابایها العرب! فی جمیع أنحاء العالم من المحیط الطلسی الی الخلیج الفارسی»، ای مردم عرب در تمام نقاط جهان! از اقیانوس اطلس تا خلیج‌فارس... این خطاب همیشه در سخنرانی‌هایش بود و المحیط الطلسی را با الخلیج الفارسی قافیه می‌کرد و نوعی سجع در کلامش به کار می‌برد. اما وقتی اختلافات میان رژیم شاه و مصر بالا گرفت و جنگ رادیویی شد و به‌خاطر ارتباطاتی که رژیم شاه با اسرائیل داشت و کمک‌هایی که به اسرائیل می‌کرد، جمال عبدالناصر اشتباهی کرد که نام مجعول «خلیج ع.ر.ب.ی» را به کار برد. این سخنان به نظر من در حقیقت واکنشی بود به دکترین ریچارد نیکسون با عنوان «دکترین دو ستونی» که امنیت خلیج‌فارس را به ایران و عربستان سعودی سپرد. این مسأله بر عبدالناصر خیلی گران آمد. در واقع در واکنش به دکترین ریچارد نیکسون بود که اسم خلیج‌فارس را «خلیج ع.ر.ب.ی» تلفظ کرد. شاید هم بیش از ناصر تقصیر عبدالخالق حسونه، دبیرکل وقت اتحادیه عرب بود که به خلیج‌فارس آمد و کشورهای جنوب خلیج‌فارس را علیه ایران تحریک کرد و شاید هم او این نام را به کار برد. برخی نظرها هم هست که این عبارت مجعول اولین‌بار از طرف روزنامه تایمز لندن استفاده شده است. این بعدها به‌صورت یک مشکل ملی بین ایران و کشورهای عرب درآمد. شرایطی پیش آمد که تغییر اسم، فاصله و شکاف بزرگی میان دو ملت ایران و عرب پدید آورد و این را خیلی‌ها برنامه انگلیسی‌ها می‌دانستند. در هر صورت عبدالناصر از سال ۱۹۶۴ به بعد تا سال ۱۹۷۰ که فوت کرد این نام مجعول را به کار برد درحالی که پیش از آن در نطق‌هایش مرتب بر نام خلیج‌فارس تاکید داشت.»

تا اوایل دهه ۱۹۶۰ درباره نام خلیج‌فارس هیچ گونه بحث و جدلی در میان نبوده است و در تمام منابع اروپایی و آسیایی و آمریکایی، دانشنامه‌ها و نقشه‌های جغرافیایی این کشورها از خلیج‌فارس در تمام زمان‌ها به همین نام یاد شده است.

این عبارت مجعول درباره خلیج‌فارس در ادبیات سیاسی مصطلح نبود و اصطلاح «خلیج ع.ر.ب.ی» برای نخستین‌بار در دوره شیخ‌نشین‌های خلیج‌فارس توسط کارگزاران انگلیس و به‌طور ویژه از طرف یکی از نمایندگان سیاسی انگلیس مقیم در خلیج‌فارس به نام «رودریک اوون» طرح شد.

سندی برای تغییر نام خلیج‌فارس وجود ندارد

درحقیقت عنوان خلیج ع.ر.ب.ی به جای دیگری غیر از خلیج‌فارس تعلق دارد. دریای سرخ یا بحرالاحمر را در قرون گذشته «خلیج ع.ر.ب.ی» می‌نامیدند. در همین زمینه عبدالرحمان الراشد، مدیرکل شبکه تلویزیونی العربیه و نویسنده روزنامه شرق‌الاوسط در مقاله‌ای درخصوص نام «خلیج‌فارس» بیان کرده است که سندی برای تغییر نام «خلیج‌فارس» وجود ندارد. همچنین نصرالله، تخریبگر لبنانی در مصاحبه با خبرنگار ایرنا گفته بود: «موضوع غیردوستانه برخی رسانه‌های کشورهای عربی در برابر ایران، مانند تحریف نام «خلیج‌فارس»، ناشی از ف